

Academic editor: Imre Fazekas

Received: 27.10.2023 | Accepted: 10.11.2023 | Published (online): 18.03.2024
https://epa.oszk.hu/e-Acta_Naturalia_Pannonica | <https://zenodo.org/records/10834746>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10834746>

Botanikai adatok a megszűnt pécsi „Mandulás Camping” területéről (Mecsek hegység)

Botanical data from the area of the closed “Mandulás Camping” in Pécs
(South Hungary, Mecsek Mountains)

Gál Miklós

Citation: Gál M. 2023: Botanikai adatok a megszűnt pécsi Mandulás Camping területéről (Mecsek hegység) | Botanical data from the area of the closed Mandulás Campsite in Pécs (South Hungary, Mecsek Mountains). – e-Acta Naturalia Pannonica 25: 73–78.

Abstract. Floristic and conservation observations and data from the Mecsek Mountains in Southern Hungary.

Keywords. Floristics, habitat transformation, nature conservation, new observations.

Autho’s address. Gál Miklós | 7300 Komló, Bartók Béla u. 7. | Hungary
e-mail: ginkyobiloba@gmail.com

Summary. The study investigated the botanical aspects of the 3-hectare area of the campsite of the city of Pécs, which was closed decades ago. The site is located on the southern side of the Mecsek mountain range at an altitude of 350 m above sea level, with southern exposure. The original species of the area is *Quercus pubescens* scrub.

The campsite was in operation for 38 years. During this time, the original vegetation has been severely degraded.

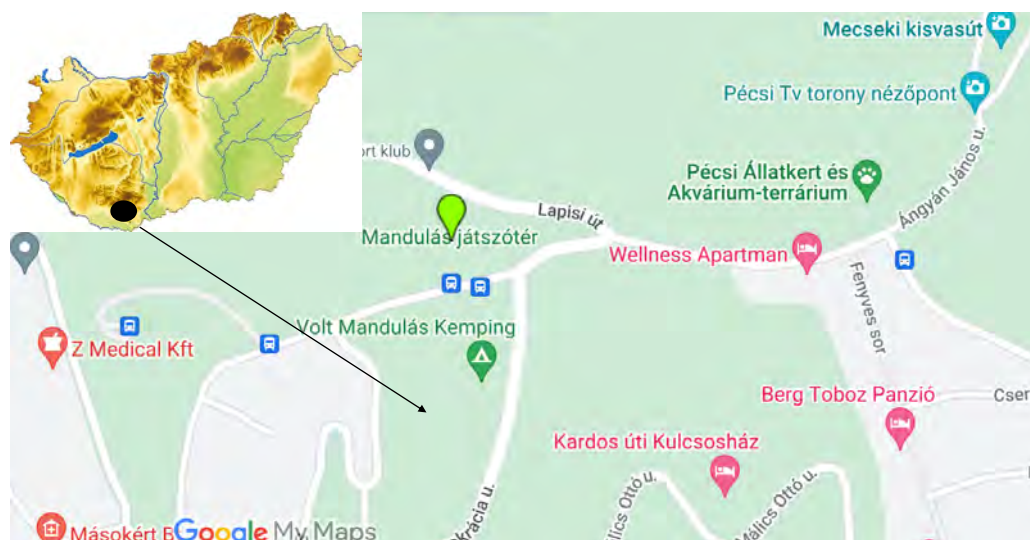
Concrete roads and many brick buildings have destroyed the vegetation, especially at the grassland level. After closure, the area was left alone with many dilapidated buildings. I have now found eight protected and one specially protected plant species in the area. These are mainly Orchidea species, whose seeds are spread by the wind.

In my study, I will analyse the protected species in detail. I summarize their conservation value. Construction debris is gradually being removed from the old campsite. In its place, a so-called recreational park is being built, with walking paths, children's play areas, and nature information boards.

Bevezetés – Introduction

A Misina-tetőtől (535 m) légvonalban kb. 1 km-re délre fekvő terület neve Mandulás. E területtől nyugati irányban helyezkedett el a valamikori Mandulás Camping, mely 1967-ben nyitotta meg kapuját. A 3 ha-os területen a sátorhelyek mellett kis faházak és különböző rendeltetésű kőépületek is létesültek (2–3. ábra). Az idők folyamán sok tízezer vendéget fogadó létesítmény 2005-ben 38 év üzemelés után végleg bezárt.

A campinget is a hegység déli lejtőire jellemző szárazságot kedvelő, meszes talajon élő karsztkörök erdők borítják. Leggyakrabban a molyhos tölgy-virágos kőrös, mint eredeti vegetáció fafajai jellemzők, bár másodlagosan fekete fenyők is elegyítik az állományokat. Lágyszárú virágos növényvilága jellegzetes szubmediterrán flórát képvisel, melyek között a mostani viszonyoknak megfelelően több védett, és egy fokozottan védett faj is van. A terület korábban sem állt és ma sem áll védelem alatt.

1. ábra. A pécsi „Mandulás camping” földrajzi elhelyezkedése a Google térkép alapján (készítette: Fazekas Imre).

Figure 1. Geographical location of the "Mandulás camping" in Pécs based on Google map (by Imre Fazekas).

Eredmények – Results

A bezárás óta a terület erősen elhanyagolt állapotban van. Ma az épületeknek romos maradványaival, törmelékkel, a területrészeket elválasztó alacsony beton peremekkel és szeméttel találkozunk az arra járó. Meg kell azonban jegyezni a természetben rejlő erőt, miszerint a romok feletti karsztbokorerdő, telepített feketefenyő állomány, és az alatta élő aljnövényzet a különböző antropogén hatások ellenére is megmaradt, sőt az elmúlt 18 esztendő alatt a gátló körülmények, hatások megszűntével terjedni, tért hódítani kezdett.

Három évvel ezelőtt (2020), jutottak birtokomba olyan információk, melyek felkeltették figyelmemet a volt camping nem túl esztétikus maradványai között élő botanikai érdekességekre. Azóta kísérem figyelemmel a területen élő védett növények sorsát. Mivel korábbi florisztikai felmérések e területen nem voltak, így csak a mostani, három éves megfigyeléseimre hagyatkozhattam. Az adatok közül némi meglepetésként hatott, az orchideák jelenléte. Ezek ugyanis eddig sem a volt camping, sem a Közép-Mecsek ezen szűk régiójából nem voltak kimutatva, csupán a hegység más pontjairól voltak ismertek (Nagy 2011).

Ezen a három hektáros területen 9 védett növényfajt sikerült kimutatni. Közülük 5 faj, a hasonló ökológiai körülmények között a hegységben számos helyen fellelhető, a másik 4 faj melyek az orchideák képviselői, már jóval ritkábbak.

A gyakoribb fajok a természetvédelmi értékük megjelölésével és a volt kemping területén előfordulási gyakoriságuk szerint az alábbiak. (Soó & Kárpáti 1968, 340.,116.,248.,463.,690.)

Borzas szulák – <i>Convolvulus cantabrica</i> L.	2 tő	5000 Ft
Illatos hunyor – <i>Helleborus odoratus</i> W. et K.	3 tő	10 000 Ft
Kőrislevelű nagy ezerjófű – <i>Dictamnus albus</i> L.	2 tő	5000 Ft
Magyar repcsény – <i>Erysimum odoratum</i> Ehrh.	10-14 tő	5000 Ft
Pirítógyökér – <i>Tamus communis</i> L.	2 tő	5000 Ft

Néhány szó az orchideákról; ezekről a különleges és sérülékeny növényekről. Szaporodásuk, virágfelépítésük, fejlődésük különbözik a legtöbb zárvatermőjétől. Rendszerint rovarmegporzók, de vannak önbeporzó fajok is, mint az itt tenyésző méhbangó. Egy-egy tokter-

2–3 ábra. Életképek az egykori camping-ből: 2. 1967. év, 3. 1980. év.

Figures 2–3. Photos from the former camping: 2. year 1967, 3. year 1980.

(© https://regipecs.blog.hu/2023/10/04/vegleges_megszunt_a_mecseki_mandulas_camping)

mésben fajtól függően ezres, tízezes nagyságrendben képződnek magvak, melyek 0,2–1,5 mm nagyságúak. Az embriót körülvevő maghéj alatt levegő van, mely a szél által történő könnyebb terjedést teszi lehetővé. A magok kicsinysége miatt olyan kevés bennük a tápanyag, hogy még a csírázáshoz is kevés, ezért külső tápanyagforrás segíti a folyamatot. Ezt a növény számára a mikorrhiza kapcsolatban résztvevő, fajra jellemző különböző gombafajok biztosítják. Így a magból kikelő növényke eleinte a gomba segítségével hozza létre az első tőleveleket (Molnár & Csábi 2021). A fotoszintézis megindulásával lassan egy gumószerű képlet jön létre a talajban, melyben tápanyag halmozódik fel. Ebből táplálkozik a virágzó növény, és érleli a termést is. A régi gumóból a tápanyag ez idő alatt elfogy, ám a gumó mellett közben egy másik képződik, a magvak érése idején már teljes tápanyag készlettel. Ha a növényt a virágzás idején, vagyis a vegetációs szakasz közepén leszakítjuk, vagy egyéb módon tönkre tesszük, akkor abból a töből többé új növény már nem fog fejlődni. Ekkor az öreg gumóban már nincsen, a fiatalban még nincsen megfelelő mennyiségű tápanyag a reprodukcióhoz.

Gyakori jelenség az orchideáknál, hogy sok faj degradációnak kitett, bolygatott helyen, (útszélen, felhagyott külfejtésekben stb.) jelenik, meg és szaporodik. Hasonló a helyzet az itt élőkkal is, mivel a kemping bezárása óta eltelt évek alatt a területen komolyabb emberi tevékenység nem történt, így bármely növény teret hódíthatott, mint a széllel terjedő magvú orchideák is. A kérdés az, hogy ezek vajon élhettek-e ott a kemping működésekor, ahol ma is élnek? A nemleges válasz nagyon valószínű, hiszen ezek olyan helyen fordulnak elő ma, ahol a kemping üzemelésekor folyamatos mozgások voltak, mely biztosan nem tette lehetővé ezen érzékeny növények megtelepedését vagy megmaradását.

A 4 orchidea faj, melyek az eredeti társulás kiegészítőjeként jelentek meg.

Fehér madársisak – *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce

Hazánkban gyakori faj az ország szinte egész területén, az Alföldön is. Ott ritkább (Molnár & Csábi 2021). Megfigyelve 5–6 tő.

Természetvédelemi értéke: 10 000 Ft

Kislevelű nőszőfű – *Epipactis microphylla* (Ehrhardt) Swartz

A középhegységeken gyakori, a Mecsekben közepes elterjedésű (Molnár & Csábi 2021). Elszórtan 8–10 tő.

Természetvédelemi értéke: 10 000 Ft

Ibolyás gérbics – *Limodorum abortivum* (L.) Sw.

Főleg a középhegységben ismert a Mecsekben ritka (Molnár & Csábi 2021). Megfigyelve 18–20 tő. Természetvédelemi értéke: 10 000 Ft

Méhbangó - *Ophris apifera* Huds.

A Dunántúlon és Duna–Tisza közén is ritka, hasonló képen a Mecsekben is. (Molnár & Csábi 2021). A területen 13 tövet láttam (2023. évi adat, előtte években 12 tő). Természetvédelmi értéke: 250 000 Ft

Megvitatás – Discussion

A területen most megfigyelt védett növények pénzben kifejezett természetvédelmi értéke szerény becslés szerint 7 740 000 Ft. A pénzbeli értéken felül fontosabbnak tartom kiemelni a viszonylag kis területen létrejött, a Mecsek hegységben is különleges növénytársulás jelentőségét, melynek megóvását mindenképpen biztosítani kell. Bízom benne, hogy eze a növényegyüttes jövőbeni emberi tevékenységnek nem esik áldozatul.

Köszönetnyilvánítás – Acknowledgements: Megköszönöm Fazekas Imrének a kézirat szövegéhez fűzött kiegészítéseit, helyreigazításait, pontosításait, egyéb észrevételeit, a vizsgált terület térképének elkészítését, és az angol nyelvi fordítást. Köszönöm a két anonim lektor észrevételeit. Végezetül megköszönöm Décsi Erzsébet önzetlen információit a területen előforduló orchideákra vonatkozóan, melyek elindítottak a további megfigyelések felé.

4–7. **ábra.** 4. Épület maradványok, romok; 5. kislevelű nőszőfű (*Epipactis microphylla*); 6. méhbangó (*Ophris apifera*); 7. ibolyás gérbics (*Limodorum abortivum*) (a szerző fotói)

Figures 4–7. 4. Remains of buildings and ruins; 5. *Epipactis microphylla*; 6. *Ophris apifera*; 7. *Limodorum abortivum* (photos by the author).

Irodalom – References⁽¹⁾

- Farkas S. (szerk.) 1999: Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, 416 p.
- Molnár V.A. & Csábi M. 2021: Magyarország orchideái. – Debreceni Egyetem Növénytan Tanszék Debrecen, pp. 8–11., 48., 80., 138., 156.
- Nagy G. 2011: A Mecsek hegység és környékének nőszőfű fajai I. (1999–2010). – e-Acta Naturalia Pannonica 2(1): 5–19
- Soó R. & Kárpáti Z. 1968: Növényhatározó II. – Tankönyvkiadó, Budapest, p. 340., 702., 703., 704., 707.

Internetes forrás:

<https://floraatlasz.uni-sopron.hu> (Hozzáférés/Accessed: 01.09.2023)

https://regipecs.blog.hu/2023/10/04/vegleges_megszunt_a_mecseki_mandulas_camping
(Hozzáférés/Accessed: 01.09.2023)